

“Нехай буде вам день цей пам’ятним” (Вих. 12: 14). Дата визволення України від німецько-фашистської навали завжди буде для нас днем молитовної пам’яті про мільйони загиблих, які стали жертвами однієї з найжахливіших війн людства. Водночас це є “день сили” Господньої (Пс. 109: 3), “день, його ж створив Господь” (Пс. 117: 24). Для України він став завершенням неймовірних страждань, величезних труднощів і надлюдських випробувань, які принесла із собою війна.

Багато разів наша земля зазнавала лиха від загарбницьких нападів. Руйнувалися міста і селища, гинули люди, квітучі лани перетворювалися на згарища. Але завжди наш народ, якого надихала на подвиг Свята Церква, відвойовував у тяжкій борні своє право на існування.

Та все ж жахливішої окупації, ніж фашистська, наша багатостраждальна земля не знала. За час панування гітлерівського режиму було зруйновано і спалено 714 міст, 28 тисяч сіл і хуторів, без даху над головою залишилося 10 мільйонів людей. Вороги розстріляли, закатували у концтаборах, знищили: у Києві — більше ніж 195 тисяч людей, у Житомирській області — близько 250 тисяч, на Львівщині — близько півмільйона, а всього в Україні — понад 4 мільйони мирних жителів. Бабин Яр, де було страчено 100 тисяч людей різних національностей, став уособленням гріховної сатанинської сутності фашизму.

Україну було розчленовано, і частина її південних та західних земель відійшла до держав — сателітів Німеччини. Нашу Батьківщину було позбавлено державності. Нові хазяї планували щорічно вивозити до Рейху 12–14 мільйонів тон пшениці — більше, ніж це робив Сталін. У величезній кількості вилучалося збіжжя, незліченні ешелони везли на захід худобу, насіння, овочі, олію, навіть землю — родючий український чорнозем. Україну було приречено на нові голодомори. У рабство до Німеччини було вивезено 2,5 мільйони жителів України, причому не лише працездатних, але й підлітків і навіть дітей.

Гіркою правдою війни є те, що не всі українці билися по один бік барикад. Були й ті, що дивилися на співвітчизників через дуло зброї, воюючи чи то під німецькими штандартами, чи то під знаменами різних повстанських угруповань. Ідеологічні розбіжності спричинилися до розв’язання на теренах України внутрішньо-національного конфлікту, коли вироком для його численних жертв ставала лише приналежність до іншого ідейно-політичного табору.

Виправдання для ворожнечі, коли, як говорив Господь Ісус Христос, “батько стане проти сина, і син проти батька; мати проти дочки, і дочка проти матері” (Лк. 12: 53), немає. Ще від давньоруських часів Свята Церква, закликаючи народ до єднання і християнської любові, суворо засуджувала братовбивчі чвари, під час яких, за виразом літописця, “брат на брата крамолу коваше”. Саме розбрат серед русичів призвів могутню колись Давньокиївську державу до ослаблення й розділення, зробивши її легкою здобиччю для нападників.

Політичні та ідеологічні суперечності серед українців спалахують подекуди й у нинішні часи, в тому числі й у дискусіях щодо оцінки реалій Великої Вітчизняної війни. Іноді вони переходять у гострі зіткнення. Церква звертається до всіх громадян України словами Святого Письма: “До миру покликав нас Господь” (1 Кор. 7: 15). Братоненависництво, на якій би світоглядній основі воно не базувалося, заслуговує на одностайне засудження. Пам’ятаючи гіркі уроки минулого, треба уникати ворожнечі, плекати єдність і братню любов. У цьому — запорука самого існування нашої держави, її перемог і досягнень.

Друга світова війна принесла величезні страждання людству. Щохвилини на її фронтах гинуло 13 чоловік, щогодини — 790, кожної доби — 13 тисяч. 60 мільйонів жителів — ось ціна богоненависницької та людиноненависницької ідеології тих, хто запалив її згарище. Це був замах на саме людство, на Богом установлені закони світобудови. Минуло 70 років від її початку, але не може бути ані забуття, ані виправдання цьому злочину проти Бога й людини.

Про трагедію, яку тоді пережив народ України, не можна згадувати без болю і гніву. Загалом від голоду, холоду, тортур, масових убивств на окупованій Україні загинуло 5 мільйонів 265 тисяч мирних жителів і військовополонених. За визволення України віддали своє життя мільйони бійців-патріотів, які жертвовно виконали свій християнський обов’язок, поклавши душу свою за ближніх своїх (див.: Ін. 15: 13).

Підносячи молитву Господу за мучеників війни, Церква закликає до вшанування їхнього подвигу й наголошує, що жодна ідеологічна доктрина не має права нехтувати моральністю, зазіхати на свободу та життя людини, її Богом дані права. Урок Другої світової війни свідчить, до якого жахливого морального падіння може призвести зречення християнських моральних засад. Підсумок цього зречення — Апокаліпсис.

У роки війни Церква явила себе великою об’єднавчою силою, джерелом духовної

могутності й патріотизму. Так було завжди впродовж її тисячолітньої історії: й у часи благословенного миру, й у періоди тяжких випробувань. Які б смертоносні вітри не віяли над нашою Вітчизною, її незмінно приводив до перемог безцінний спадок святого рівноапостольного князя Володимира — свята православна віра. Цей духовний стрижень не могли зламати ніякі чужинські панування, ніякі історичні буревії.

Велика Вітчизняна війна принесла народу України та всьому Радянському Союзу не лише перемогу над фашизмом, але й перемогу над богоборчим атеїзмом комуністичної системи: ті, хто не бачив, прозріли (див.: Ін. 9: 39). Саме ці роки стали переломними для світогляду мільйонів радянських людей. Вони повернулися до прадідівської віри. Післявоєнну епоху можна назвати новим хрещення Русі, бо саме прозріння народу й глибоке розчарування у лжевченні більшовизму призвели, врешті-решт, до падіння богоборчої радянської системи, до нового буття України — незалежної держави, де відроджується Святе Православ'я.

Українська Православна Церква постійно молиться про мирне і благоденственне життє у нашій країні та в усьому світі, про злагоду і порозуміння між народами й особливо — між співвітчизниками, про примноження братньої любові та моральних християнських засад. Лише за таких умов можна позбутися “усіх бід” (Пс. 53: 9) і збагатитися “вірою і словом, і пізнанням, і всіляким старанням, і любов'ю” (2 Кор. 8: 7).

Вічна пам'ять і невмируща шана тим, хто віддав життя за визволення України від німецько-фашистських загарбників! Многая і благая літа героям-ветеранам! “Благодать, милість, мир від Бога Отця нашого і Христа Ісуса, Господа нашого” (1 Тим. 1: 2) благословенній Вітчизні нашій, усьому нашому боголюбному народу!

† Володимир,
Митрополит Київський і всієї України,
Предстоятель Української Православної Церкви